

TROGMAYER OTTÓ

Kass 75

Csaknem fél évszázada már, hogy apámmal üldögéltem a kicsi fonyódi házikó lépcsőjén, rácsodálkozva az augusztusi éjszaka egére, hallgatva a tücskök ciripelését, nézgetve a szentjánosbogárkák lámpáit, s ringatózva az örömben, hogy apámmal én meg úgy éreztem, hogy apám is kezd felnőttnek tekinteni. Ő, a maga tapasztalatával, két világháborút átélve, magam pedig egyre törő becsvágyammal, hogy neki bizonyítsam, lesz belőlem valaki.

– Tudod, fiam, az igazi öröm, vagy ha úgy akarod boldogság, a magunk szép emlékeire való visszaemlékezésben rejlik, mondta. Átfutott rajtam, mennyi titkos szép emléke lehet, ám nekem akkor még nem volt annyi eszem, hogy felmérjem mi az igazán szép, mi az igazán fontos emlék.

Mindezt azért mondom el, mert „már magam is abba a korba értem, amikor az ember rendezgetni kezdi emlékeit, korszerű szóval fájllokba igazítja, s ezek közül nekem, az egyik fontos a Kass.

Az ő fájából is kimagaslik egy performance, valamikor a hetvenes években a Bartók kopott színpadán.

Ha felidézem, elkezdenek a képek, hangok suhanni az időben, s valami nagyon kellemes érzés, hangulat tölt el. Izgalmas várakozás, zsongó közönség, sok barát, ismerős, valami különlegesnek kell történnie.

Persze, mindez olyan magyar módra, semmi sem működik, nincs áram, a zongora elhangolódott, zörögnek, fecsegnek, majd ebbe az általános zűrzavarba mint egy villám, hást Csengery Adrienn varázsos hangja, a korát messze megelőző Kurtágh házaspár négykezese, az akkor világszenzációnak számító alkotás, a di-

Elhangzott 2002. december 17-én, a Kass Galériában, a művész könyv-illusztrációiból rendezett kiállítás megnyitóján.

lemma, a számítógép által vezérelt animációs film, aztán újra ködös emlékek, lehet, hogy ott volt Juhász Ferenc is, meg még sok más fontos ember, ám ezt a zűrzavart uralta egy alacsony, már akkor is kissé kopaszodó férfiú, a Janó, aki mindezt Szeged város közönségének hozta.

Tanúim, akik akkor ott voltak, Simoncsicsné, Kulka Eszter, a Lipták Mari, Pacsika meg az a száz ember, aki lélegzet-fojtva élvezte a zűrzavart, s ebben azt a csodát, amit Kass odavarázsolt. Igen is varázsolt, mint ahogy azóta sokszor, akkor is amikor egyedül volt, akkor is amikor Faludyt hozta Szegedre, akkor amikor ezt a törpe, és mégis óriás Parnasszust, a Kass-galériát benépesítette, Istennel, félistenekkel, meg néhány kóbor démonnal is, hogy teljes legyen a szentséges társulat. Ehhez a varázslathoz mindig járult zűrzavar is, de ez hozzátartozik egyénisége bájához.

Azután felidéződnek azok az emlékek, amellyel a sors évtizedek alatt megajándékozott, a hosszú beszélgetés az úszóház tatján, a világ már félig meg volt váltva, amikor közbejött valami, a Tandiek meglátogatása, amikor vagy hatszor elmentünk az új ház előtt, de nem ismerte föl, hová is tartunk, a Budakeszi új ház avatása, Banda Ede gondolkázott, és Janó meghívott, hogy aludjak ott, mert van bőven hely. Pár perc alatt el is felejtette, voltunk vagy 150-en, állóhely sem volt. Felsorakoztak a Székely sor 21 vacsorái, sok-sok megnyitó fáradt mosolya, a Hankóczy utca, szorító határidők meg újabb és újabb sikerek a Kossuth-díjig.

Ki ez az ember, aki ennyi szép emléket rakott le bennem?

Kass a huszadik század egyik legnagyobb magyar képzőművésze. Nem tévedés, nem a szófintos miatt mondom, hogy a beszélyen facsarintsak egyet, ő bűvész, varázsló.

Félelmetes balkezével, az abba szorított írószéssel elbűvöl, elvarázsol, nem csak a rajz, hanem a szobor, a pasztell, az olaj, a szita, és nem érdemes tovább ragozni, az ábrázoló művészet csaknem minden területén. A fő ág persze a rajz, s annak is legpopulárisabb ága, az illusztráció. Ugyan kinek volt lehetősége, hogy több mint 500 könyv, Isten tudja hány rajzát adja olvasó milliók kezébe? A millió nem túlzás, csak rövid fejszámolás eredménye.

Kass művészetének egyik, talán a legfőbb varázslata, hogy az esztétikai élvezet, öröm mellett, titkosan, ügyesen átvarázsol bennünket, átélésre kényszerít, a megjelenített figurák alakjába parancsol. A parancsnak engedelmeskedünk, s csak utólag vesszük észre, hogy egy ici-picit be vagyunk csapva, mert mi csak hisszük, mi vagyunk a történet hősei, pedig nem, az igazi hős ő, önmaga az alkotó, hisz nem is lehetne másképp. Egymás után és egyszerre ő a borongó királyfi Hamlet, a sziklaszelídítő, vízfakasztó, pusztai vándor Mózes, százéletű, rejtélyes kékszakállú herceg, a szarvassá változott fiú, a börtönjárt Faludy vagy Leonardo, az univerzális zseni és még száz és száz más hős. Ő a fejek titkainak tudója, ő beszél Szent Ferencként a madarakkal.

Igen, ez mint Ő, az itt fekvő könyvek hősei is Ő, általa leszünk mi is hősök, de én tudom, hogy igazi képe, s titkon énje, a legutóbbi tankönyv címlapjáról ravaszkan mosolygva ránk néző Csili-Csali Csalavári Csalavér.